

***Szkolny
słownik
ortograficzny***

nomen omen

J. Grzenia, *Szkolny słownik ortograficzny*, Wydawnictwo Nomen Omen, Katowice 2010, ss. 304, ISBN 978-83-62187-04-1 (publikacja elektroniczna).

Jan Grzenia

***Szkolny
słownik
ortograficzny***

Opracowanie typograficzne, skład i łamanie
[Jan Grzenia](#)

Projekt okładki
[Urszula Mazurowska](#)

Korekta
[Jolanta Otfinowska](#)

Copyright © by Jan Grzenia 2010
Wszelkie prawa zastrzeżone

ISBN 978-83-62187-04-1

Szkolny słownik ortograficzny ukazał się po raz pierwszy pod tym samym tytułem w wydawnictwie Prószyński i S-ka w roku 2001. Obecne wydanie jest poprawioną i uaktualnioną wersją poprzedniej edycji.

Wydawnictwo
Nomen Omen
Dr Jan Grzenia
www.nomen-omen.pl

Informacje dla Czytelników

Szkolny słownik ortograficzny to pomoc naukowa dla uczniów starszych klas szkoły podstawowej i gimnazjum. Książka przyda się także licealistom i wszystkim osobom poszukującym szybkiego rozwiązania problemów ortograficznych, ponieważ objaśnia najważniejsze problemy ortograficzne, z którymi stykają się piszący po polsku.

W części pierwszej słownika, zatytułowanej *Zasady pisowni*, Czytelnik znajdzie objaśnienie reguł polskiej ortografii; część druga to *Słownik ortograficzny*, znajduje się w nim kilkadziesiąt tysięcy haseł w kolejności alfabetycznej.

Reguły pisowni zostały sformułowane bardzo zwięźle i prosto. W części słownikowej książki podano między innymi reguły użycia niektórych wyrazów w piśmie, dotyczy to głównie interpunkcji przed spójnikami i zaimkami. Z kolei nazwy mieszkańców i przymiotniki pochodzące od nazw własnych zostały podane w formie gniazd słowotwórczych, dzięki czemu łatwiej można skojarzyć wyrazy i szybciej przyswoić ich pisownię.

W artykułach hasłowych podano także niektóre formy odmiany, ograniczając się do zakończeń wyrazów, które mogą sprawić problemy, głównie ortograficzne. Rzadziej spotykane formy odmiany zostały podane w nawiasie. Odcięta część wyrazów została zastąpiona znakiem ~.

Autor

Spis rzeczy

Zasady pisowni	9
-----------------------------	---

Głoski i litery

ch	9
h	9
ó	10
u	10
rz	11
ż	12
ą	13
ę	13
om, on, em, en	13
i	13
j	14

Budowa wyrazów a ortografia

-by	14
nie	15
-że, -ź	16
przymiotniki złożone	16
rzeczowniki złożone	16
przymyki	16
przedrostki	17
przyrostki: -cki, -dzki	17
przyrostki: -stwo, -wstwo, -ctwo, -dztwo	18
zakończenia wyrazów: -cji, -sji, -zji, -ii	18
skrótóy	18
skrótowce	19

Wielkie i małe litery

wielka litera	19
mała litera	20

Interpunkcja

kropka	21
przecinek	21
średnik	22
dwukropek	22
wielokropek	22
łącznik	23
myślnik	23
pytajnik	23
wykrzyknik	23
nawias	24
cudzysłów	24

Inne problemy ortograficzne

dzielenie wyrazów	24
liczebniki złożone	25

Polski alfabet 25**Słownik ortograficzny** 27

Zasady pisowni

GŁOSKI I LITERY

ch

• Dwuznak *ch* piszemy, gdy w formach odmiany lub wyrazach pokrewnych wymienia się na *sz*, np. *zaduch* – *duszno*, *suchy* – *susza*, *piechur* – *pieszo*, *łańcuch* – *łańcuszek*, *strach* – *straszyć*, *węch* – *węszyc*.

ch : sz

• Dwuznak *ch* piszemy na końcu wyrazu, np. *pech*, *rozmach*, *ruch*.
WYJĄTKI: *druh*, *Boh* (rzeka na Ukrainie), *Czatyrdah* (góry na Ukrainie).

-ch

• Dwuznak *ch* piszemy po literze *s*, np. *schab*, *schronisko*, *wschód*.

sch

h

• Literę *h* piszemy, gdy w formach odmiany lub wyrazach pokrewnych wymienia się na *g*, *ż* lub *z*, np.

h : *g* wahanie – waga;

h : *ż* druh – drużyna;

h : *z* błahey – błazen.

h : g h : ż h : z

• Literę *h* piszemy w rozpoczynających wyraz częstkach obcych: *hekto-*, *helio-*, *hemo-*, *hetero-*, *higro-*, *hiper-*, *hipo-*, *homo-*, *hydro-*, np. *hektolitr*, *heliocentryczny*, *hemoglobina*, *heteroatom*, *higroskopijny*, *hiperinflacja*, *hipoteka*, *homonim*, *hydrologia*.

hekto-, helio-, hemo-, hetero-, higro-, hiper-, hipo-, homo-, hydro-

W innych wypadkach wątpliwości rozstrzygamy za pomocą słownika.

ó

• Literę ó piszemy, gdy wymienia się ona na o, e lub a w formach odmiany lub wyrazach pokrewnych, np.

*wóz – wozu, wróg – wrogi, złość – złościć;
siódmy – siedem, szósty – sześć, wiózł – wieźć;
obrócić – obracać, wmówić – wmwawiać, przeróbka – przerabiać.*

ó : o ó : e ó : a

• Literę ó piszemy w części -ów na końcu wyrazów (to znaczy w dopełniaczu liczby mnogiej rodzaju męskiego), np. *domów, psów, samochodów.*

• Literę ó piszemy w przyrostkach -ów, -ówka, -ówna, np. *Bytów, Kraków, ma-
kówka, parówka, Nowakówna, Kucówna.*

-ów piszemy na końcu wyrazów.

WYJĄTKI: Jedynymi wyrazami kończącymi się na -ufszą *puf* (taboret) oraz *puf* albo *puff* (wyraz naśladujący sapanie).

• Literę ó piszemy na początku wyrazów utworzonych od *ósm*, *ów*: *ósemka, ósmak, ósmoklasista, ósmoklasistka, ósm*, *ów, ówczesny, ówczynie, ówdzie, ówze.*

ósm, **ów**

• Literę ó piszemy w pewnej liczbie wyrazów, w których nie ma wymiany ó na o, e lub a (są to wyrazy z ó niewymiennym), np. *chór, córka, góra, jaskółka, Józef, kłótnia, król, królik, krótki, mózg, ogólny, ogórek, olów, olówek, oprócz, pagórek, powtórzyć, płótno, póki, próba, próżny, równy, róża, skóra, skrót, stróż, szczegół, tchórz, wiewiórka, włóczka, wróżyć, wyróżniać, źródło, żółty, żółw.*

W wyrazach, które od nich pochodzą, zachowujemy ó w odpowiednim miejscu, np. *równy – równać, równanie, również, równoległy, równoleżnik, równość* itd.

Pisownię tych wyrazów trzeba zapamiętać.

Litery ó nigdy nie piszemy na końcu wyrazu.

UWAGA: Wyrazy *skuwka, zasuwa* zostały utworzone za pomocą przyrostka -ka od czasowników *skuwać, zasuwać*. Wyraz *podkuwka* piszemy z literą u, kiedy oznacza dolne okucie sań, a więc pochodzi od *podkuwać*. W pozostałych wypadkach piszemy *podkówka* (bo wyraz ten pochodzi od wyrazu *podkowa*).

u

• Literę u piszemy na początku wyrazów (z wyjątkiem *ósm*, *ów* i wyrazów, które od nich pochodzą) i na końcu wyrazów (zawsze), np. *udo, uleczyć, urząd, od razu, dźiu-dźitsu, kakadu.*

• Literę u piszemy w większości przyrostków, np.